

Kiertotalouden mahdollisia taloudellisia ohjauskeinoja

11.6.2017

Vauhtia kiertotalouteen taloudellisella ohjauksella -seminaari

Ympäristöministeriö, Pankkisali
Aleksanterinkatu 7, Helsinki

Sarianne Tikkanen, Suomen ympäristökeskus SYKE

KIMAT työpaketti 2: Tekijät, aineistot ja menetelmät

Tutkijat SYKEssä:

Riina Antikainen, Petrus Kautto, Hanna Salmenperä, Sarianne Tikkanen

Aineisto ja menetelmät

- Kirjallisuuskatsaus kansainvälisiin esimerkkeihin, kokemuksiin ja keskusteluun
- Asiantuntijahaastatteluja
- Työpaja kiertotalouden arvoketjuista ja ohjauskeinoista
- Konferensseihin ja työpajoihin osallistumisia

Raportti: Katsaus kiertotalouden mahdollisiin taloudellisiin ohjauskeinoihin

<http://tietokayttoon.fi/julkaisu?pubid=24305>

Mitä taloudelliset ohjauskeinot ovat?

KEPPEJÄ & PORKKANOITA

Veroja

Resurssiverot

Ympäristöverot

Tuoteverot

Arvonlisäveron
muutokset

Työn verotuksen
keventäminen

Tukia

T&K -rahoitukset

Yritystuet

Investointituet

Verovähennykset

Haitallisten tukien
ja vähennysten
leikkaaminen

Maksuja

Luonnonvarojen
ottomaksut

Luonnonvarojen
käyttömaksut

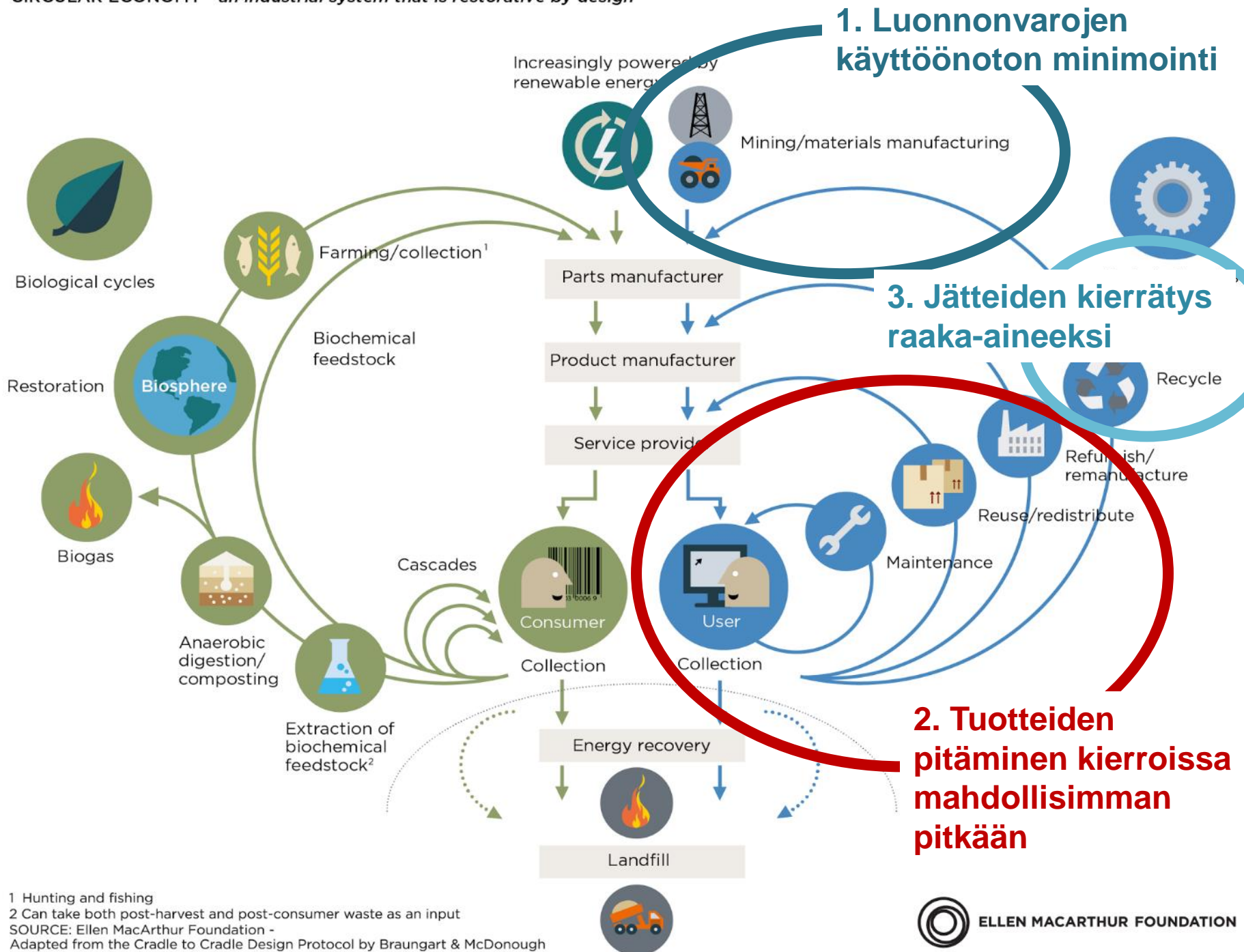
Jättemaksut

Palautus-
panttijärjestelmät

Päästökauppa

Mitä halutaan edistää kun halutaan edistää kiertotaloutta?

1 Hunting and fishing

2 Can take both post-harvest and post-consumer waste as an input

SOURCE: Ellen MacArthur Foundation -

Adapted from the Cradle to Cradle Design Protocol by Braungart & McDonough

OSA-ALUE 1: Luonnonvarojen käytölle hinta - mahdollisia taloudellisia ohjauskeinoja

Verot

- **Resurssivero mineraaliöljylle muovi- ja kemianteollisuuden raaka-aineena**
- Maa-ainesvero, esim. sora- ja hiekkavero
  - UK, Ruotsi, Tanska, Viro, Belgia, Itävalta, Tsekki, Unkari ja Slovenia
- Kaivosvero, mineraalien louhintamaksu tai royalteja valtiolle
  - mm. Virossa mineraalien louhintamaksu
- Mineraalilannoitteiden raaka-aineiden verotus: mineraalifosforivero
- Kertakäyttötuotteille veroja
- Vedenotto- tai vedenkäyttövero

Miten kannustetaan luonnonvarojen käytön minimointiin?

Tuet

- **T&K rahoitusta**
- **Yritystukien uudelleensuuntaaminen**
- Investointitukia

Miten mahdollistetaan siirtyminen kierrätysmateriaaleihin ja/tai kestävästi uusiutuviin raaka-aineisiin ?

Muovi, kiertotalous ja taloudellinen ohjaus

Kiertotalouden tavoitteita:

1. Kokonaismäärän vähentäminen
2. Kierrätysasteen parantaminen
3. Korvaavien, vaihtoehtoisten materiaalien kehittäminen

Taloudellisia ohjauskeinoja:

1. Resurssivero mineraaliöljylle muovin raaka-aineille
2. Palautus-pantti-järjestelmä
Pakkausvero
Jäteveroporrastus
3. T&K rahoitusta
Investointitukia

Saksassa ja Alankomaissa on tutkittu fossiilisten raaka-aineiden ei-energiakäytön (non-energy use of fossil fuels) verottamisen mahdollisuuksia

OSA-ALUE 2: Tuotteiden käyttöiän pidentäminen - taloudellisen ohjauksen mahdollisuuksia

	Ylläpito ja kunnostaminen	Uudelleenkäyttö	Uudelleenvalmistus
Verot	<ul style="list-style-type: none"> • Kotitalousvähennyksen idean laajentaminen korjaus ja huoltotoimintaan • Verohelpotuksia ylläpito- ja kunnostuspalveluille • Kiertotaloutta tukevien palvelujen ALV:n keventäminen <ul style="list-style-type: none"> • Ruotsissa ja Belgiassa käytössä • Työn verotuksen keventäminen • Luonnonvaraveroja neitseellisille raaka-aineille • Kertakäyttötuotteille veroja 		
Tuet	<ul style="list-style-type: none"> • Tutkimus- ja tuotekehitykseen rahoitusta & investointitukia • Olemassa olevien yritystukien suuntaaminen tukemaan kiertotalouden ratkaisuja • Kiertotaloudelle haitallisten tukien poistaminen 		
Muut tal. ohjauskeinot	<ul style="list-style-type: none"> • Innovatiiviset julkiset hankinnat 	<p>Miten edistetään kiertotaloutta tukevaa tuotesuunnittelua?</p> <p>Miten kannustetaan tuotteista palveluihin -liiketoimintakonsepteja? Mitkä ovat jakamistalouden mahdollisuudet vähentää vajaakäyttöä?</p>	
	<p>Mikä on julkisen sektorin rooli?</p>		

OSA-ALUE 3: Jätteen kierrätys raaka-aineeksi - mahdollisia taloudellisia ohjauskeinoja

Miten luodaan markkinoita kierrätysmateriaaleille?

Verot

- **Jätteenpolttovero**
- Jäteveron kehittäminen
- **Pakkausveron kehittäminen (+ palautus-panttijärjestelmä)**

Tuet

- **T&K –rahoitusta: tuotesuunnitteluun vaikuttaminen**

Maksut

- **Pay-as-you-Throw -maksut jätehuollossa**
- Jättemaksun porrastaminen: lajitteluun kannustaminen entistä tehokkaammin
- jätevesimaksun määräytyminen haitallisten aineiden pitoisuuksien perusteella
  - mm. Virossa ja Puolassa käytössä
- jätevesimaksujen korottaminen (vesisentti) rahoituksen keräämiseksi puhdistus- ja talteenottoinvestointeihin

Muut taloudelliset ohjauskeinot

- **palautus-pantti -järjestelmän laajentaminen esim. elektroniikkaan**
- Hankerahoitusta mm. teolliset symbioosit –toiminnalle
- Ravinnepäästökauppa
  - **Nutribute –alusta joukkorahoituksen keräämiseksi (John Nurmisen säätiö)**

Taloudellisen ohjauksen etuja

- sisäistävät haitalliset ulkoisvaikutukset ja / tai niukkuuden kustannuksiin
- T&K –tuet kannustavat tutkimus- ja kehitystoimintaan
- muuttavat suhteellisia hintoja siten, että kannustetaan materiaalitehokkuuteen ja kierrätysmateriaalien käyttöön
- vaikuttavia ja kustannustehokkaita ohjauskeinoja tarkoituksenmukaisesti toteutettuina osana sääntelykokonaisuutta

Taloudellisen ohjauksen käyttöönoton haasteita

- Yritysten mahdolliset kilpailukykyongelmat globaaleilla markkinoilla
- Erityisesti verot nähdään usein kielteisessä valossa, uhkana ja lisäkustannuksina
- Saavutettujen etujen ja lineaarista taloutta ylläpitävien rakenteiden muuttamisen vaikeus
  - esim. yritystukikeskustelu

Miten ylittää taloudellisen ohjauksen haasteet?

- Toteutus osana tuottoneutraalia verotuksen painopisteen siirtoa työnverotuksesta luonnonvarojen käytön ja ympäristön verotukseen
- Tutkimus, vuoropuhelu, avoin keskustelu, yhteistyö eri tahojen kesken...

Kiitos!

Lisätietoja:

Sarianne.Tikkanen@ymparisto.fi

Katsaus kiertotalouden mahdollisiin taloudellisiin
ohjauskeinoihin -raportti:

<http://tietokayttoon.fi/julkaisu?pubid=24305>